ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի ասպիրանտների և հայցորդների նստաշրջանի նյութերի ժողովածու

2(2) 2018

Երևան
2019

Հրատարակության է երաշխավորել Երևանի պետական համալսարանի գիտական խորհուրդը

Գլխավոր խմբագիր՝
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Գ. Ս. Ղազինյան

Խմբագրակազմ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Հ. Գաբուզյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ս. Ա. Դիլբանդյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Գ. Բ. Դանիելյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Մ. Հայկյանց
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Գ. Վաղարշյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Դ. Ավետիսյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Ստեփանյան
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Կ. Ա. Գևորգյան
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Ս. Գ. Մեղրյան

Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
Երևանի պետական
համալսարան

Խմբագրության հասցեն՝ ՀՀ,
0025, Երևան, Ալեք
Մանուկյան 1, ԵՊՀ
իրավագիտության
ֆակուլտետ
Հեռ.՝ 060-71-02-43

Էլ. կայք՝ publications.ysu.am
publishing.ysu.am

Խմբագրությունը կարող է
հրապարակել նյութեր՝
համամիտ չլինելով
հեղինակների
տեսակետներին:

e-mail: law@ysu.am
Տպագրական 26,25 մամուլ:

Տպաքանակը՝ 100
Հանձնված է շարվածքի՝
15.01.2019
Հանձնված է տպագրության՝
02.05.2019

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Գևորգ Վիրաբյան

ՊՐԵԶՈՒՄՊՑԻԱՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ 7

Ռոզա Աբաջյան

«ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԱՅԻ» ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳԸ ԵՎ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԵՐԻ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԸ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՍԵՐՆԴԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ (1918-1926 ԹԹ.).....42

Տաթևիկ Նահապետյան

ԴԻՄՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹԻ ՀԱՐՈՒՑՄԱՆ ՀԻՄՔ 52

Սոսե Բարսեղյան

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ՝ ՄԱՐԴՈՒ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐՈՎ ԵՎ ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՑՔԱՅԻՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄՆԵՐ.....63

Արմինե Դանիելյան

ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՄԲ ՊԱՏՃԱՌՎԱԾ ՎՆԱՍԻ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ 77

Սոսի Ալեքսանյան

ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՐՑԱԽԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԿՈՂՄԻՑ.....88

Քրիստինե Գաբուզյան

ՀԱՅՑԱՅԻՆ ՎԱՂԵՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ԷՈՒԹՅՈՒՆԸ.....101

Արթուր Վարդանյան

ԿՈՌՊԵՐԱՏԻՎԸ ՈՐՊԵՍ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԻ ՅՈՒՐԱՀԱՏՈՒԿ ՏԵՍԱԿ.....122

Եվա Սաղոյան

ԶԲՈՍԱՇՐՋԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏՈՒՑՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԲՆՈՒՅԹԸ 137

Ռուբինա Պետրոսյան

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԽՆԱՄԱՏԱՐ ԸՆՏԱՆԻՔԸ ՈՐՊԵՍ ԱՌԱՆՑ ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԽՆԱՄՔԻ ՄՆԱՑԱԾ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ԽՆԱՄՔԻ ԵՎ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՆԵՐ (ԻՐԱՎԱՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ) 153

Սամինե Պետրոսյան

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲԱԺՆԱՅԻՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐՔՈ ԳՏՆՎՈՂ ԳՈՒՅՔԻ ՏՆՕՐԻՆՈՒՄԸ 178

Աշխեն Սողոմոնյան

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ԼՈՒԾԱՐՄԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄԸ 192

Էդգար Կարապետյան

ԱՆՉԱՓԱՀԱՄՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԿԱՏԱՐՎՈՂ ԲՌՆԻ ՍԵՌԱԿԱՆ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ, ՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ՇԱՐԺԸՆԹԱՑԸ ՀՀ-ՈՒՄ 210

Նունե Հայրապետյան

ՄԵԴԻԱՑԻԱՅԻ (ՀԱՇՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ) ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ՊՐՈԲԱՑԻՈՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹ.....222

Լիանա Եդիգարյան

ՊԱՏԻԺԸ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆՈՐԵՆ ՉԿԻՐԱՌԵԼԻՍ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ՓՈՐՁԱՇՐՋԱՆԻ ՎԵՐԱՑՄԱՆ ՀԻՄՔԵՐԻ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՔՐԵԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՈՐՈՇ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ.....233

Ռոզա Աբրահամյան

ԱՆՉԱՓԱՀԱՍ ԴԱՏԱՊԱՐՏՅԱԼՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԱԶԱՏԱԶՐԿՄԱՆ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՏԱՐԲԵՐԱԿՄԱՆ ԵՎ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ.....247

Սրբուհի Գալյան

ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՊԱՏԻԺՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ.....259

Տիգրան Ղազարյան

ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔԻ ԳՈՐԾԵՐՈՎ ՔՐԵԱԿԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹ ՆԱԽԱՁԵՌՆԵԼՈՒ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.....269

Անի Դանիելյան

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԱՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՐԿԱՅԻ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ.....293

Առնոլդ Վարդանյան

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԲՆՈՒՅԹԻ ՀԱՐԿԱԴՐԱՆՔԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹԻ ԱՌԱՆՁԻՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԻ ՏԱՐԲԵՐԱԿՄԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ.....310

Անի Չիլինգարյան

ՊԱՐՏԱՎՈՐԵՑՄԱՆ ԵՎ ՈՉ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ՎԻՃԱՐԿՄԱՆ ՀԱՅՑԵՐԻ ՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ.....327

Լիլիթ Պետրոսյան

«EX OFFICIO» ՄԿԶԲՈՒՆՔԻ ԻՐԱՑՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՓՈՒԼՈՒՄ.....340

Անի Միքայելյան

ԸՆԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐԻ ԽԱԽՏՄԱՆ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԸ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻ ՀԱՐՈՒՑՄԱՆ ՓՈՒԼՈՒՄ.....354

Տիգրան Դաղունց

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒՄ ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ԱՆՁԱՆՑ ՀՈՂԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԴԱՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐ 370

Տաթևիկ Սարուխանյան

ՀԱՇՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ՝ ՈՐՊԵՍ ՎԵՃԵՐԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ԱՅԼԸՆՏՐԱՆՔԱՅԻՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԻ ԷՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ 386

Գրիգոր Չոբանյան

ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՆՔՆԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԳԼՈԲԱԼԻԶԱՑՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ 405

ԱՆՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԿԱՏԱՐՎՈՂ ԲՌՆԻ ՍԵՌԱԿԱՆ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ, ՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ՇԱՐԺԸՆԹԱՑԸ ՀՀ-ՈՒՄ

Էդգար Կարապետյան[1]

Անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործությունների մասին խոսելիս անհրաժեշտ է նշել, որ վերջին տարիներին ՀՀ-ում հանցավորության այս տեսակը ստացել է նոր որակներ, նոր դրսևորումներ, ինչն անմիջականորեն կապված է տեղի ունեցող սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական, մշակութային փոփոխությունների հետ:

Անցումային շրջանում հանցավորությունը գրեթե միշտ դրսևորում է նոր միտումներ, և սա բնորոշ է տարածաշրջանի բոլոր երկրներին[2]:

Մինչ անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործությունների շարժընթացի և կառուցվածքի ուսումնասիրությունը փորձենք վեր հանել ընդհանուր հանցավորության միտումները ՀՀ-ում վերջին տարիներին:

ՀՀ-ում հանցավորության շարժընթացը դիտարկենք հետևյալ աղյուսակում[3]:

Աղյուսակ 1

ՀՀ-ում հանցավորության շարժընթացը՝ ներկայացված բացարձակ թվերով, 2007-2016 թվականների ընթացքում

տարե-թիվ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
գրանցված հանցագործություններ	8428	9271	14339	15477	16572	15776	18333	17546	17043	18764

[1] ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի քրեական իրավունքի ամբիոնի հայցորդ, գիտական ղեկավար՝ ի. գ. թ., դոցենտ Տ. Սիմոնյան:

[2] Տե՛ս **Սիմոնյան Տ. Վ.,** Երիտասարդների հանցավորության կրիմինալոգիական բնութագիրը Հայաստանի Հանրապետությունում, Երևան, 2007, էջ 6:

[3] Տվյալները ներկայացվել են www.armstat.am կայքից:

Աղյուսակում ներկայացված տվյալները դիտարկենք նաև գրաֆիկական պատկերով:

Գրաֆիկական պատկեր 1

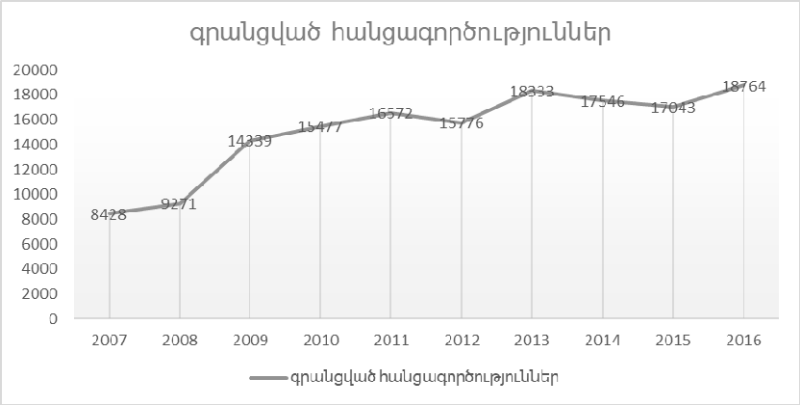

Ներկայացված աղյուսակի և գրաֆիկական պատկերի ուսումնասիրությունից պարզ է դառնում, որ ՀՀ-ում ընդհանուր հանցավորության միտումները բացասական բնույթ ունեն, ինչը թերևս օրինաչափ է՝ հաշվի առնելով սոցիալ-քաղաքական և տնտեսական բարդ իրավիճակը: Այստեղ, բնականաբար, ներկայացված չեն հանցավորության լատենտայնության ցուցանիշները, որոնք հաշվի առնելու պարագայում պատկերն էլ ավելի մտահոգիչ կլիներ: Ինչպես տեսնում ենք, ՀՀ-ում վերջին տարիներին նկատվում է հանցավորության շարունակական աճ, որոշ տարիների կտրվածքով նկատվում են չնչին նվազման միտումներ, սակայն ընդհանուր առմամբ հանցավորության աճի կայուն դինամիկան նկատելի է:

Պետք է նշել, որ, համաձայն ՀՀ ոստիկանության տեղեկատվական կենտրոնի կողմից տրամադրված տեղեկատվության (08.12.2017) և դրան կից գրության, ՀՀ ոստիկանության տեղեկատվական կենտրոնում գրանցված հանցագործություններից տուժած անձանց վերաբերյալ դեռևս առանձին հաշվառում չի իրականացվում: Սա, իհարկե, պետք է դիտել որպես բացթողում, քանի որ էականորեն խոչընդոտում է հանցավորության ցանկացած դրսևորման վիկտիմալոգիական ասպեկտի ուսումնասիրությունը, սակայն տրամադրված տեղեկատվության հիման վրա կփորձենք

հնարավորինս հանգամանալից ուսումնասիրել սեռական հանցագործությունների կառուցվածքը, ինչպես նաև ընդհանուր սեռական հանցագործությունների և անչափահասների դեմ ուղղված բռնի սեռական հանցագործությունների փոխհարաբերակցությունը:

Խնդրո առարկայի քրեաիրավական ուսումնասիրությունը ենթադրում է որոշակի վիճակագրական տվյալների հետազոտում, որի հիման վրա կատարված առաջարկություններն իրապես կարող են նպաստել այս հանցատեսակների դեմ առավել արդյունավետ պայքարին, ինչպես նաև թույլ կտան իրականացնել առավել թիրախավորված և հիմնավորված քրեական քաղաքականություն:

Ուսումնասիրելով վերջին տարիներին ՀՀ-ում սեռական հանցագործությունների կառուցվածքը՝ ստանում ենք հետևյալ պատկերը.

Աղյուսակ 2

ՀՀ-ում սեռական հանցագործությունների կառուցվածքը ըստ 2007-2016 թվականների ընթացքում ՀՀ քր. օր-ի 138-142 հոդվածների հատկանիշներով գրանցված և քննությունը ավարտված քրեական գործերով և նյութերով անցնող հանցագործությունների վերաբերյալ տվյալների[1]

Քր. օր.-ի հոդված	Թվական									
	2007	*2008*	*2009*	*2010*	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*
138 *34-138*	8	19	21	15	15	19	19	22	39	25
139	7	4	11	9	11	12	15	9	20	18
140	0	0	3	1	1	5	3	4	6	5
141	16	34	34	49	39	62	66	54	41	56
142	2	6	4	8	5	7	13	8	14	14

[1]Տվյալների աղբյուրը՝ ՀՀ ոստիկանության ԻԿ:

Գրաֆիկական պատկեր 2

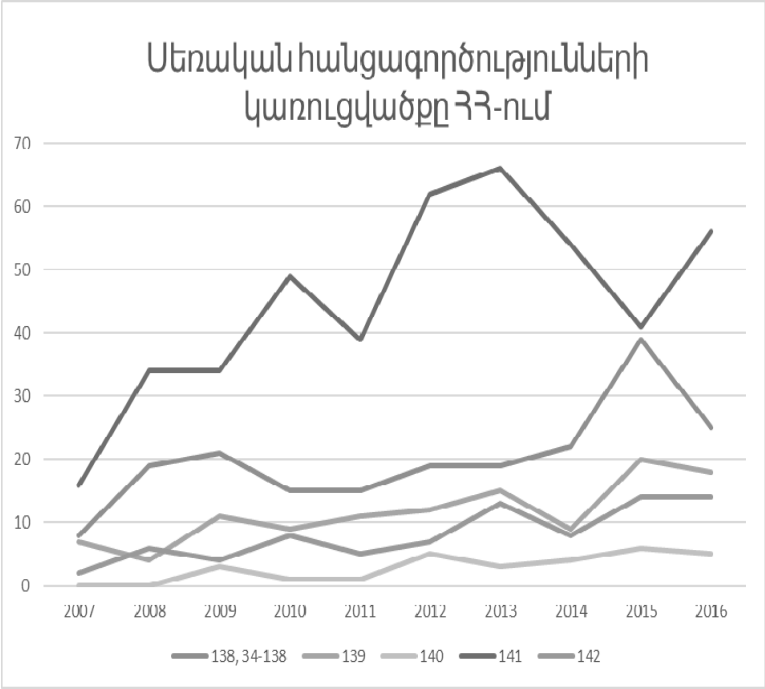

Աղյուսակի և գրաֆիկական պատկերի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ ընդհանուր առմամբ սեռական հանցագործությունները, ինչպես նաև ընդհանուր հանցավորությունը դրսևորում են աճի միտումներ, չնայած տարբեր տարիների կտրվածքով առանձին հանցատեսակներ դրսևորում են նաև նվազման շարժընթաց: Ըստ ներկայացված տվյալների՝ ՀՀ-ում առավել հազվադեպ կատարվող սեռական հանցագործությունը սեռական հարաբերությանը կամ սեքսուալ բնույթի գործողություններին հարկադրելն է (ՀՀ քր. օր., հոդված 140), իսկ առավել տարածվածը՝ սեռական հարաբերությունը տասնվեց տարին չլրացած անձի հետ կամ սեքսուալ բնույթի գործողություններ կատարելը տասնվեց տարին չլրացած անձի նկատմամբ (ՀՀ քր. օր., հոդված 141): Չնայած այն հանգամանքին, որ ՀՀ քր. օր. 141-րդ հոդվածով նախատեսված հանցատեսակը անչափահասների դեմ ուղղված բռնի սեռական

հանցագործություն չէ, այնուամենայնիվ, այն համարվում է անչափահասների դեմ ուղղված սեռական հանցագործություն, և այս հանգամանքն ինքնին մտահոգիչ է, քանի որ պետք է փաստել, որ ՀՀ-ում առավել տարածված սեռական անձեռնմխելիության և սեռական ազատության դեմ ուղղված հանցագործությունը անչափահասների նկատմամբ կիրառվող սեռական հանցագործություն է: Հատկանշական է, որ սեքսուալ բնույթի բռնի և անառակաբարո գործողությունների հանցատեսակներն ունեն գրեթե նույնական շարժընթաց ու միտումներ: Այս հանգամանքը պատահական չէ, քանի որ այս հանցատեսակներն ունեն բազմաթիվ ընդհանրություններ, հատկապես երբ խոսքը վերաբերում է բռնությամբ զուգորդված անառակաբարո գործողությունների կատարմանը: Փոքր-ինչ տարօրինակ է այն հանգամանքը, որ 2015 թվականին բռնաբարությունների կատարման «պիկը» համընկել է 141-րդ հոդվածով նախատեսված «Սեռական հարաբերությունը տասնվեց տարին չլրացած անձի հետ կամ սեքսուալ բնույթի գործողություններ կատարելը տասնվեց տարին չլրացած անձի նկատմամբ» հանցատեսակի՝ վերջին տարիների առավել նվազ ցուցանիշին: Այս հանգամանքին պատշաճ բացատրություն գտնելը բավականաչափ խրթին է. այն կարող է պայմանավորված լինել ինչպես ֆրուստրացնող մի շարք գործոնների ուժեղացմամբ, որոնք պայմանավորում են բռնի սեռական ակտիվությունը, այնպես էլ լատենտայնության սուբյեկտիվ գործոններով, ինչպիսիք են, օրինակ, հանցանքի մասին հայտնելու վախը, ամոթը և այլն:

ՀՀ ոստիկանության ԻԿ-ի կողմից տրամադրված տվյալների վերլուծությունը ցույց է տալիս նաև, որ կատարված սեռական հանցագործությունների գերակշիռ մեծամասնությունը իրականացվել է գործազուրկների կողմից, ինչը վկայում է այս գործոնի առավել մեծ հանցածին նշանակության մասին, հատկապես՝ բռնի և բռնի-սեռական հանցավորության առումով: Այսպես՝ 2007-2016 թվականների ընթացքում սեռական հանցագործությունների 90%-ից ավելին կատարվել է գործազուրկների կողմից: Այս հանգամանքն առավել քան մտահոգիչ է, և հիրավի մեծ ջանքեր պետք է գործադրվեն գործազրկության նվազեցման ուղղությամբ, քանի որ հատկապես սեռական հանցագործությունների համատեքստում այս հանցածին գործոնի ազդեցությունն ահռելի է:

ՀՀ-ում սեռական հանցագործություն կատարող անձանց սեռային կազմի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ այս հանցագործությունների գերակշիռ մեծամասնությունը կատարվում է տղամարդկանց կողմից: Տարբեր տարիների կտրվածքով կանանց կողմից սեռական հանցագործությունների կատարման ցուցանիշները տատանվում են 0-10%-ի շրջանակներում, ընդ որում՝ վերջին տարիներին կանանց կողմից սեռական հանցագործությունների կատարման դեպքեր գրեթե չեն արձանագրվել: Այս հանգամանքը խիստ տարօրինակ է և մտահոգիչ, քանի որ կարող է վկայել կանանց կողմից սեռական հանցագործությունների կատարման լատենտայնության աճի մասին:

Ինչ վերաբերում է սեռական հանցագործություններ կատարող անձանց տարիքին, ապա հարկ է փաստել, որ այս հանցատեսակների առումով կրիմինալ առավել ակտիվ տարիքային խումբը կազմում են 18-24 տարեկանները, չնայած որոշ դեպքերում 30-49 տարեկանների կողմից կատարվել են ավելի շատ սեռական հանցագործություններ: Օրինակ՝ 2007 թվականին արձանագրված 40 սեռական հանցագործություններից 11-ը կատարվել են 18-24 տարեկան անձանց, իսկ 14-ը՝ 30-49 տարեկանների կողմից: Սա, իհարկե, բացառություն է, քանի որ 10 տարվա կտրվածքով սեռական հանցագործությունների գրեթե կեսը կատարվում է 18-24 տարեկանների տարիքային խմբի կողմից, ինչը թերևս օրինաչափ է՝ հաշվի առնելով սեռական հանցագործությունների առաձնահատկությունները և դրանց կախվածությունը անձի ֆիզիկական, հորմոնալ և մի շարք այլ ֆիզիոլոգիական գործոններից:

Ինչ վերաբերում է անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործություններին, ապա հանցավորության այս տեսակն ընդհանուր հանցավորության բաղկացուցիչ մասն է կազմում: Մասնագիտական գրականության մեջ առկա մոտեցումները պրոյեկտելով ըստ հանցավորության այս դրսևորման՝ կարելի է փաստել, որ անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործությունները պատմականորեն փոփոխվող սոցիալ-իրավական երևույթներ են, որոնք ներկայացնում են որոշակի ժամանակահատվածում և տարածքում անչափահասների

սեռական ազատության և անձեռնմխելիության դեմ ուղղված հանցագործությունների ամբողջություն[1]:

ՀՀ-ում անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործությունների միտումները բացահայտելու նպատակով համադրենք դրանք ինչպես ընդհանուր հանցավորության, այնպես էլ սեռական հանցագործությունների միտումների հետ[2]:

Աղյուսակ 3.

Ընդհանուր հանցավորության, սեռական հանցագործությունների, անչափահասների նկատմամբ կատարված սեռական հանցագործությունների և բռնի սեռական հանցագործությունների միտումները

Տարեթիվ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Գրանցված հանցագործություններ	8428	9271	14339	15477	16572	15776	18333	17546	17043	18764
Անձի սեռական ազատության և անձեռնմխելիության դեմ ուղղված հանցագործություններ (ՀՀ քր. օր.-ի 138-142-րդ հոդվածներ)	33	63	73	82	71	105	116	97	120	118
Անչափահասների նկատմամբ կատարված սեռական հանցագործություններ	22	31	47	60	54	84	91	66	84	80
Անչափահասների նկատմամբ կատարված բռնի սեռական հանցագործություններ	7	8	15	14	17	21	25	13	41	22

Այս հարաբերակցությունը առավել պատկերավոր դարձնելու համար դիտարկենք այն գրաֆիկական պատկերի միջոցով:

---

[1] Տե՛ս Криминология: Учебник для вузов, под ред. В.Д. Малкова, 2-е изд., перераб. и доп., М., «Юстицинформ», 2006, էջ 32-33:

[2] Տվյալները տրամադրվել են ՀՀ ոստիկանության ինֆորմացիոն կենտրոնի կողմից:

Գրաֆիկական պատկեր 2

Սեռական հանցագործությունների, անչափահասների նկատմամբ կատարված սեռական հանցագործությունների, ինչպես նաև անչափահասների նկատմամբ կատարված բռնի սեռական հանցագործությունների փոխհարաբերակցությունը

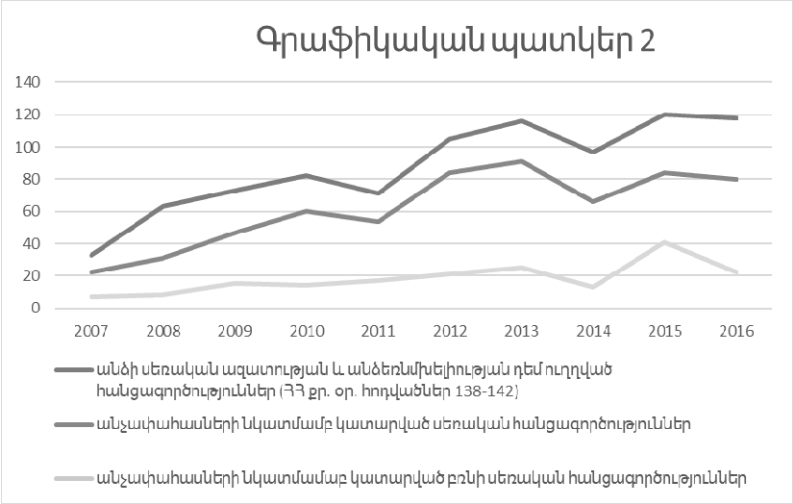

Ինչպես տեսնում ենք, անձի սեռական ազատության և սեռական անձեռնմխելիության դեմ ուղղված հանցագործությունները և անչափահասների նկատմամբ կատարվող սեռական հանցագործությունները դրսևորում են գրեթե նույնական միտումներ: Ինչ վերաբերում է անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործությունների միտումներին, ապա նկատելի է, որ դրանք որոշակիորեն տարբերվում են ինչպես ընդհանուր սեռական հանցագործությունների, այնպես էլ անչափահասների նկատմամբ կատարվող սեռական հանցագործությունների միտումներից: Անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործությունների վիճակագրությունն ունի ավելի կայուն և համաչափ պատկեր, իսկ դրա առավելագույն ցուցանիշները համեմատաբար թույլ են արտահայտված, ինչը նկատելի է նաև գրաֆիկական պատկերում: Առանձնանում է միայն 2015 թվականի ցուցանիշը, որից հետո կրկին գրանցվում է հանցավորության այս

դրսևորման նվազում: Ընդ որում՝ դրական պետք է համարել այն հանգամանքը, որ անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործությունների նվազման միտումն ավելի արտահայտված է, քան ընդհանուր սեռական հանցագործությունների և անչափահասների նկատմամբ կատարվող սեռական հանցագործությունների նվազման միտումները, եթե, իհարկե, դա կապված չէ անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործությունների լատենտայնության աճի հետ:

Պատկերն ամբողջական դարձնելու նկատառումներով ուսումնասիրենք նաև ընդհանուր հանցավորության, անձի սեռական ազատության և սեռական անձեռնմխելիության դեմ ուղղված հանցագործությունների, անչափահասների նկատմամբ կատարվող սեռական հանցագործությունների, ինչպես նաև անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործությունների տոկոսային փոխհարաբերակցությունը:

Աղյուսակ 4

Ընդհանուր հանցավորության, անձի սեռական ազատության և սեռական անձեռնմխելիության դեմ ուղղված հանցագործությունների, անչափահասների նկատմամբ կատարվող սեռական հանցագործությունների, ինչպես նաև անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործությունների տոկոսային փոխհարաբերակցությունը

Տարեթիվ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Գրանցված հանցագործություններ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Անձի սեռական ազատության և անձեռնմխելիության դեմ ուղղված հանցագործություններ (ՀՀ քր. օր.-ի 138-142-րդ հոդվածներ)	0.39%	0.67%	0.5%	0.52%	0.42%	0.66%	0.63%	0.55%	0.7%	0.62%
Անչափահասների նկատմամբ կատարված սեռական հանցագործություններ	0,26%	0,33%	0,32%	0,38%	0,32%	0,53%	0,49%	0,37%	0,49%	0,42%
Անչափահասների նկատմամբ կատարված բռնի սեռական հանցագործություններ	0,08%	0,08%	0,1%	0,09%	0,1%	0,13%	0,14%	0,07%	0,24%	0,11%

Ուսումնասիրելով ընդհանուր հանցավորության ծավալում սեռական հանցագործությունների, անչափահասների նկատմամբ կատարվող սեռական հանցագործությունների, ինչպես նաև անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործությունների տեսակարար կշիռը՝ տեսնում ենք, որ սեռական հանցագործությունները կազմում են ընդհանուր հանցավորության 0,4-0,7%-ը: Սակայն մտահոգիչ է, որ անչափահասների նկատմամբ կատարված սեռական հանցագործությունները կազմում են ընդհանուր հանցավորության 0.3-0.5%-ը: Այսինքն՝ կարելի է փաստել, որ սեռական հանցագործությունների մեծ մասը կատարվում է անչափահասների նկատմամբ: Սա խիստ բացասական միտում է, որի հաղթահարման համար պետությունը պետք է առավելագույն ջանքեր գործադրի:

Ինչ վերաբերում է անչափահասների նկատմամբ կատարված բռնի սեռական հանցագործություններին, ապա դրանց ծավալը կազմում է ընդհանուր հանցավորության տեսակարար կշռի 0.1-0.2%-ը, սակայն այս առումով ևս նկատելի են բացասական միտումներ, քանի որ ընդհանուր առմամբ դիտվում է հանցավորության այս դրսևորման աճ:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ հարկ է նկատել, որ, ի տարբերություն ԱՊՀ մի շարք երկրների, որտեղ սեռական հանցագործությունների տեսակարար կշիռն ընդհանուր հանցավորության ծավալում կազմում է 2-4%[1], ՀՀ-ում, ըստ պաշտոնական վիճակագրության, այս առումով պատկերն էապես և դրականորեն տարբերվում է, քանի որ, ինչպես վերը նշվեց, սեռական հանցագործությունները կազմում են ընդհանուր հանցավորության 0.4-0.7%-ը: Սակայն մեր կողմից կատարված ուսումնասիրությունը վկայում է, որ առկա են մի շարք բացասական միտումներ, որոնք կարող են հանցավորության այս դրսևորման ծավալը մոտեցնել տարածաշրջանի այլ երկրների ցուցանիշներին:

---

[1] Տե՛ս **Дьяченко А.П.,** Насильственные преступления против личности в государствах-участниках Содружества Независимых Государств в 2005-2008 гг. и в I полугодии 2009 г. (статистический анализ) // Уголовное право, 2009, № 6, էջ 97:

СТРУКТУРА, СОСТОЯНИЕ И ДИНАМИКА НАСИЛЬСТВЕННЫХ ПОЛОВЫХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ ПРОТИВ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ

Эдгар Карапетян

Соискатель кафедры уголовного права ЕГУ

В статье изучаются структура, состояние и динамика насильственных половых преступлений против несовершеннолетних в РА. Мы констатируем, что насильственные половые преступления против несовершеннолетних в РА имеют тревожную тенденцию роста, что представляет опасность в свете нарастания влияния многих криминогенных факторов. Отмечается, что преступность в целом в РА имеет неблагоприятную тенденцию роста, а насильственная преступность и в особенности насильственные половые преступления против несовершеннолетних отражают эту негативную картину. Результаты исследования показывают, что почти половина всех половых преступлений в РА совершается в отношении несовершеннолетних, и при этом не учитывается уровень латентности. Мы пришли к выводу, что насильственные половые преступления против несовершеннолетних в РА имеют более благоприятную тенденцию, чем в других странах СНГ, однако наблюдается некоторая отрицательная динамика, что может приблизить показатели насильственных половых преступлений против несовершеннолетних в РА к показателям в соседних странах.

STRUCTURE, CONDITION AND DYNAMICS OF VIOLENT SEXUAL CRIMES AGAINST MINORS

Edgar Karapetyan

PhD Student at the chair of Criminal Law, YSU

The article analyzes the structure, state and dynamics of violent sexual crimes against minors in Armenia. It was stated that the violent sexual crimes of minors in Armenia have an alarming growth trend, which is very dangerous in light of the growing influence of many criminogenic factors. It is noted that crime in general in Armenia has an unfavorable tendency of growth, and violent crime and especially violent sex crimes against minors reflect this negative picture. The author's research shows that almost half of all sexual crimes in the RA

are committed against minors and the level of latency is not taken into account. The author states that violent sexual crimes against minors in Armenia have a more favorable trend than in other CIS countries, but there is some negative dynamics that can bring the rates of violent sexual crimes against minors in Armenia with other neighboring countries.

Բանալի բառեր՝ *անչափահասների նկատմամբ կատարվող բռնի սեռական հանցագործություններ, վիճակ, դինամիկա, միտումներ, կառուցվածք, աճի բացասական միտումներ, ցուցանիշներ:*
Ключевые слова: *насильственные половые преступления против несовершеннолетних, состояние, динамика, тенденция, структура, негативные факторы роста, показатели.*
Keywords: *Violent sexual crimes against minors, condition, dynamics, trend, structure, negative growth factors, indicators.*